

Gemeente Het Hogeland
Accountantsverslag over het boekjaar 2019

**Aan de leden van de gemeenteraad
van de gemeente Het Hogeland
Postbus 26
9980 AA UITHUIZEN**

Datum: 1 juli 2020

**Onderwerp:
Accountantsverslag 2019**

**Ons kenmerk:
SH – 2019 – 300050.701**

Geachte leden van de raad,

Hierbij ontvangt u ons concept accountantsverslag over het boekjaar 2019. Dit verslag bevat de belangrijkste uitkomsten van onze werkzaamheden, waarvan wij vinden dat die voor u relevant zijn voor een goed begrip van de jaarrekening 2019, en voor het beoordelen van de financiële positie van uw gemeente.

De jaarrekening is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het College. In overeenstemming met uw opdracht hebben wij de jaarrekening 2019 gecontroleerd.

De controle van de jaarrekening 2019 was een intensief traject. Het opstellen en controleren van de openingsbalans vroeg extra aandacht van zowel de organisatie als ons controleteam, daarnaast is de controle vanwege de COVID-19 maatregelen grotendeels op afstand uitgevoerd. Ondanks deze wederzijdse beperkingen willen wij benadrukken dat de samenwerking met de organisatie constructief en plezierig is verlopen.

Deze rapportage beschrijft op hoofdlijnen onze controleaanpak en de belangrijkste aangelegenheden die wij tijdens onze controle in overweging hebben genomen. Wij zijn van mening dat de reikwijdte van onze werkzaamheden en de resultaten daarvan een deugdelijke basis vormen voor ons oordeel over de jaarrekening van de gemeente Het Hogeland.

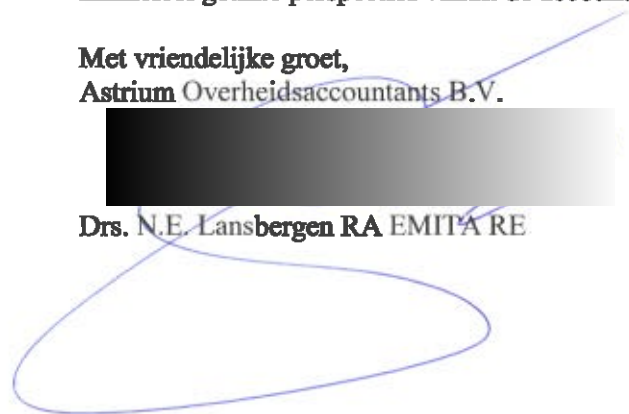
Wij hebben deze rapportage tijdens de bijeenkomst op 18 juni 2020 a.s. besproken met de auditcommissie en eventuele vragen die er waren beantwoord.

Het verslag van bevindingen is, zoals hiervoor reeds verwoord, bedoeld om u te ondersteunen in uw beoordeling van de jaarrekening 2019. De bevindingen en beschouwingen in dit verslag komen voort uit onze controlewerkzaamheden. Wij wijzen u erop dat uw controlerende taak uiteraard verder gaat dan uitsluitend het financieel getinte perspectief vanuit de accountantscontrole.

Met vriendelijke groet,
Astrium Overheidsaccountants B.V.

A black rectangular box used to redact the signature of the auditor.

Drs. N.E. Lansbergen RA EMITA RE

A large, stylized handwritten signature in blue ink, looping around the bottom left of the page.

INHOUDSOPGAVE

1. Kernpunten van de controle
 2. Sociaal Domein
 3. Grondexploitatie
 4. Voorzieningen
 5. Analyse vermogen en resultaat
 6. Interne beheersing
 7. (Vennootschaps)belasting
 8. Overige bevindingen jaarrekeningcontrole
-

Bijlagen

- A: Niet-gecorrigeerde controleverschillen
- B: Onafhankelijkheidsbevestiging en overige dienstverlening
- C: Overzicht met de belangrijkste afkortingen

1 KERNPUNTEN VAN DE CONTROLE

1.1 Controleverklaring	<p>De jaarrekeningcontrole is uitgevoerd zoals overeengekomen in de opdrachtbevestiging. In het najaar van 2019 hebben wij de interimcontrole verricht, die gericht is op de processen binnen de gemeente Het Hogeland. De interimcontrole hebben wij afgesloten met een managementletter welke is besproken in de auditcommissie.</p> <p>De uitgevoerde werkzaamheden met betrekking tot de jaarrekening 2019 zijn door ons afgerond. Wij verstrekken een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening 2019 voor zowel de getrouwheid als voor de rechtmatigheid.</p>
1.2 Reikwijdte van de controle	<p>Met de opdrachtbevestiging heeft u ons de opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening. De reikwijdte van onze controle staat hierin omschreven. Er is gedurende het verloop van de controle over 2019 op geen enkele wijze sprake geweest van een beperking in de reikwijdte van onze controle. Tijdens de uitvoering van de oorspronkelijke controleplanning hebben zich geen wijzigingen van materieel belang in de reikwijdte voorgedaan. Wij achten de reikwijdte van onze controle voor 2019 voldoende voor de doelstelling van onze controle.</p>
1.3 Vermogen en resultaat	<p>Het gerealiseerd resultaat (inclusief de mutaties in de reserves) bedraagt circa € 588.000 voordelig versus een begroot resultaat (na wijziging) van € 5.135.000 nadelig.</p> <p>In hoofdstuk 5 gaan wij nader in op het resultaat en de ontwikkeling van het (weerstand)vermogen. In de jaarrekening (5.2 Overzicht van baten en lasten en toelichting) heeft het College de belangrijkste wijzigingen toegelicht. De voor- en nadelen ten opzichte van de begroting zijn zowel structureel als incidenteel van aard.</p>
1.4 Onafhankelijkheid	<ul style="list-style-type: none">• Astrium Overheidsaccountants B.V. (hierna: Astrium) is onafhankelijk van de gemeente Het Hogeland en voor zover wij weten heeft zich geen inbreuk voorgedaan op de van toepassing zijnde regels en het beleid ten aanzien van onafhankelijkheid.• Ons zijn geen relaties bekend tussen Astrium en de gemeente Het Hogeland, die naar ons professionele oordeel mogelijk van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid.• Bijlage B bevat een nadere uiteenzetting van onze onafhankelijkheid.

1.5 Sociaal Domein

Kosten Jeugdzorg en Wmo

Inzake de kosten Jeugdzorg maakt de gemeente Het Hogeland gebruik van de Regionale Inkooporganisatie Groninger Gemeenten (RIGG). Van de accountant van de RIGG is op 29 mei 2020 een goedkeurende controleverklaring ontvangen. Wel wordt hierbij opgemerkt dat er sprake is van een onzekerheid van € 471.500 met betrekking tot de prestatielevering. Deze onzekerheid hebben wij meegewogen in ons oordeel.

Van een aantal (kleinere) zorgaanbieders in de WMO is geen controleverklaring ontvangen. De zorgkosten bij deze aanbieders van in totaal € 398.000 hebben wij als onzeker aangemerkt.

PGB-budget

De gemeente Het Hogeland heeft de totale kosten inzake de PGB budgetten gebaseerd op de schatting van de SVB. Op basis van een opgave vanuit de SVB is er vanuit hun accountantscontrole een maximale fout/onzekerheid van € 241.000 voor de gemeente Het Hogeland. Deze onzekerheid is ontstaan door leemten in de bedrijfsvoering van de SVB. De gemeente heeft aanvullende en toereikende maatregelen getroffen om prestatielevering vast te kunnen stellen. Wij hebben deze onzekerheid derhalve niet meegenomen in de foutenevaluatie.

1.6 Grondexploitatie

De gemeente Het Hogeland heeft de exploitatieberekening van de grondexploitatie ten behoeve van de jaarrekening 2019 geactualiseerd. Wij hebben vastgesteld dat de uitgangspunten aanvaardbaar zijn. De waarde van de balanspost voorraden per eind 2019 in de balans van de gemeente Het Hogeland bedraagt € 2,3 miljoen. De boekwaarde van de in exploitatie genomen gronden is als volgt opgebouwd:

	Saldo van gerealiseerde kosten en opbrengsten tot en met 31 december 2019	Genomen verlies in 2019	Genomen winst in 2019	Boekwaarde (x € 1.000)
Woningbouw				
Scherphorn Noord	-121		40	-81
Doornbos - Zoutkamp	-9		9	0
Munster, fase 1	94			94
Ter Laan 4 Bedum	2.162			2.162
Trekweg - Ulrum	-307			-307
Almersma Uithuizen	1.117			1.117
LTS locatie Uithuizen	78			78
Totaal woningbouw	3.014	0	49	3.063

	<u>Bedrijventerreinen</u>				
	Bedrijventerrein Ulrum Oost	531		108	423
	Bedrijventerrein fase 1 Bedum	117	117		0
	Bedrijventerrein fase 2 Bedum	-27			-27
	Tuinbouwbedrijventerrein Kruisweg	142			142
	Herontwikkeling Vogelzanglocatie	-128			-128
	Totaal bedrijventerreinen	635	117	108	410
	Bijzondere bebouwing				
	Centrumplan Uithuizen (De Blink, Molenerf en Schoolstraat)	-1.147			-1.147
	Totaal bijzondere bebouwing	-1.147			-1.147
	Onze conclusie is dat wij kunnen instemmen met de schattingen die door het College zijn gemaakt bij de actualisatie van de complexen en daarmee ook met de uitkomsten van deze actualisatie. In hoofdstuk 3 gaan wij nader in op de controle alsmede de uitkomsten daarvan inzake de <u>grondexploitaties</u> .				
1.7 Voorzieningen	De toereikendheid van voorzieningen, zoals opgenomen in de jaarrekening, is een belangrijk toetspunt in onze controle. Daarnaast hebben we beoordeeld of de gevormde voorzieningen voldoen aan de eisen en voorwaarden die de verslaggingswetgeving voor de gemeente (BBV) daaraan stelt. Onze conclusie is dat een adequate onderbouwing aanwezig is voor de voorzieningen, waaruit blijkt de voorzieningen toereikend zijn. In hoofdstuk 4 gaan wij nader in op de controle van de <u>voorzieningen</u> .				

1.8 Goedkeurings- en rapporteringstolerantie

De materialiteit bij de planning en uitvoering van de jaarrekeningcontrole 2019 is € 1.960.000. Deze materialiteit vloeit voort uit het door de gemeenteraad d.d. 27 november 2019 vastgestelde controleprotocol, hetgeen voldoet aan de wettelijk voorgeschreven minimumvereisten.

Goedkeuringstoleranties	Toelichting	Bedrag
Fouten	1% van de totale lasten	€ 1.960.000
Onzekerheden	3% van de totale lasten	€ 5.880.000
Rapporteringstoleranties		
Fouten	5% van goedkeuringstolerantie	€ 98.000
Onzekerheden	5% van goedkeuringstolerantie	€ 98.000
Realisatie fouten en onzekerheden <i>Zie bijlage A van deze rapportage</i>	Getrouwheid	Rechtmatigheid
Fouten	€ 0	€ 1.391.000
Onzekerheden	€ 869.500	€ 869.500

De fouten bestaan uit het niet naleven van de Europese aanbestedingsregels voor een bedrag van € 1.391.000. Dit bedrag is lager dan de tolerantie van 1% van de totale lasten (€ 1.960.000). De totale omvang van de onzekerheden is lager dan de tolerantie van 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves (€ 5.880.000) en heeft derhalve geen gevolgen voor de strekking van onze controleverklaring.

Bovenstaande bevindingen zijn niet van invloed op de strekking van onze controleverklaring, graag lichten wij dit nader toe.

2 SOCIAAL DOMEIN

2.1 Inleiding sociaal domein

Het College van de gemeente Het Hogeland is verantwoordelijk voor het opstellen van de jaarrekening. Bij het sociaal domein is de gemeente echter afhankelijk van diverse partijen, zoals de Sociale Verzekeringsbank (SVB), tal van zorgaanbieders in het kader van de WMO en de Regionale Inkooporganisatie Groninger Gemeenten (hierna: RIGG) voor de uitvoering van de Jeugdwet. Om verantwoording af te kunnen leggen over de lasten die samenhangen met het sociaal domein is uw gemeente derhalve afhankelijk van het verkrijgen van betrouwbare verantwoordingsinformatie van deze partijen.

De gemeente heeft in 2019 onder andere de volgende maatregelen ingezet op het gebied van de (financiële) beheersing van de financiële stromen binnen het sociaal domein:

- Uw gemeente heeft zelf op basis van een steekproef de controle van de persoonsgebonden budgetten (PGB) uitgevoerd.
- Er is tijdige communicatie met de zorgaanbieders geweest over het proces en de verwachtingen ten aanzien van de controle op de prestatielevering.

De gemeente steunt voor de uitvoering van de Jeugdwet in belangrijke mate op de verantwoording vanuit de RIGG. Wij hebben in een collegiaal overleg met de accountant van de RIGG de uitkomsten en uitvoering van hun controle besproken, alsmede de bevindingen die hieruit naar voren zijn gekomen. Wij hebben inzage gehad in hun controledossier en hebben vastgesteld dat wij kunnen steunen op de goedkeurende verklaring die is verstrekt. De gerapporteerde onzekerheid van € 471.500 met betrekking tot de prestatielevering hebben wij meegewogen in ons oordeel bij de jaarrekening van Het Hogeland. Het op basis van de verantwoording van de RIGG nog te betalen bedrag over 2019 is in de jaarrekening verwerkt.

Voor de zorgaanbieders in de WMO, is sprake van een resterende onzekerheid van € 398.000, welke is meegenomen in onze foutevaluatie. Voor deze uitgaven zijn op dit moment geen afzonderlijke controleverklaringen bij de productieverantwoordingen afgegeven, waardoor wij de feitelijke prestatielevering (nog) niet hebben kunnen vaststellen.

2.2 Persoonsgebonden budgetten WMO en Jeugd

Net als in voorgaand jaar blijkt uit de informatie die door de accountant van de SVB is afgegeven, dat er geen volledige zekerheid kan worden verkregen omtrent de geleverde zorg in de vorm van PGB's. De SVB heeft de maximale fout/onzekerheid aangegeven voor de gemeente Het Hogeland. De maximale fout/onzekerheid bedraagt € 241.000 (€ 163.000 WMO en € 78.000 Jeugd). Deze onzekerheid is ontstaan door leemten in de bedrijfsvoering van de SVB. Wij hebben vastgesteld dat de gemeente, middels schriftelijke bevestigingen, voldoende werkzaamheden heeft verricht om de prestatielevering zelfstandig vast te stellen en deze onzekerheid tot nihil terug te brengen. Wij nemen dan ook geen onzekerheid mee in onze foutevaluatie ten aanzien van PGB budgetten. Dit is een verbeterpunt ten opzicht van vorig jaar.

3 GRONDEXPLOITATIES

<p>3.1 Algemeen</p>	<p>De gemeente heeft een relatief beperkte portefeuille van grondexploitaties. De omvang van de boekwaarde van de grondexploitaties is gespreid over woningbouw, bedrijventerreinen en bijzondere bebouwing. De grondexploitaties worden jaarlijks herzien door het College en ter goedkeuring voorgelegd aan de Raad. De gemeente stelt de exploitatie waar nodig geacht bij en vertaalt dit naar financiële gevolgen voor de netto contante waarde van de grondexploitatie. Omdat de actualisatie ook een bijstelling van de kredieten (budgetrecht) kan inhouden, is het van belang de voorgestelde aanpassingen kritisch te (blijven) beoordelen.</p> <p>In 2019 hebben meerdere grondtransacties plaatsgevonden:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Op diverse grondexploitaties zijn kavels verkocht die per saldo tot een daling leiden van de boekwaarde; b) De grondexploitaties Bedrijventerrein Bedum fase 1 en Doornbos-Zoutkamp zijn in 2019 afgesloten en hebben gezamenlijk tot een nadeel van € 108.000 geleid; c) In 2019 zijn op diverse grondexploitaties investeringen gedaan die tot een verhoging van de boekwaarde leiden. d) Op enkele grondexploitaties is op basis van de percentage of completion (POC) methode tussentijdse winst genomen. <p>Voor een verdere toelichting over deze onderwerpen verwijzen we naar de paragraaf grondbeleid in uw jaarverslag.</p>
<p>3.2 Gehanteerde parameters</p>	<p>De gehanteerde kosten- en opbrengsteninflatie zijn door u ontleend aan en uitgewerkt in de begroting 2020 van de gemeente Het Hogeland. De gehanteerde parameters zijn gebruikelijk en sluiten op grote lijnen aan op de gepubliceerde outlook 2020 van het planeconomisch bureau Metafoor Ruimtelijke ontwikkeling. Tijdens de controle over het boekjaar 2019 heeft dit niet tot bijzonderheden of aanpassingen geleid.</p> <p>De rekenrente is gebaseerd op het gewogen gemiddelde rentepercentage van de bestaande leningenportefeuille op basis van de verhouding vreemd vermogen/totaal vermogen en wordt daarmee op een consistente wijze berekend. De gehanteerde rente bedraagt 2,25% en is gebaseerd op de definitieve jaarrekeningen voorgaand jaar.</p> <p>Hiermee voldoet de gemeente Het Hogeland aan de uitgangspunten zoals gesteld in de BBV-notitie.</p>
<p>3.3 Planning en programmering</p>	<p>De planning en programmering vormen een belangrijke basis voor de beoordeling van de waardering van de grondexploitaties, de huidige boekwaarden moeten immers met toekomstige verkopen worden terugverdiend.</p> <p>Met behulp van “backtesting” hebben wij inzicht gekregen in de kwaliteit van de inschattingen door het College (oftewel wat betrof inschatting vorig jaar versus de realisatie in 2019). In het kader van “backtesting” en de nog te realiseren opbrengsten en kosten merken wij op dat de verkoopprognoses voor de komende jaren op met name het complex Ter Laan 4 uitgaan van een</p>

positief scenario. Wij kunnen instemmen met de prognoses, maar willen u er wel op wijzen om de realisatie periodiek te blijven monitoren en de prognoses voor de komende jaren, indien noodzakelijk, aan te scherpen.

Uit de “backtesting” en nog te realiseren opbrengsten en kosten constateren wij dat u adequaat ingespeeld heeft op zowel planning als programmeringen. Deze wijzigingen heeft u verwerkt in de exploitaties en geresulteerd voor enkele aanpassingen in de waardering (positief en negatief) inzake woningbouw.

De planeconomen binnen de gemeente Het Hogeland zijn, voor zover wij dat kunnen overzien, tussentijds actief bezig met periodieke monitoring van de voortgang. Wij willen echter graag benadrukken dat het van belang blijft om gedurende het jaar dit ook actief te blijven doen en te monitoren en in tussentijdse rapportages zichtbaar de realisatie versus prognoses te evalueren (Waar staat de gemeente t.o.v. planning? Waardoor een afwijking t.o.v. planning? Welke impact heeft een gewijzigde programmering?)

4 VOORZIENINGEN

4.1 Voorzieningen

Wij hebben gecontroleerd of de voorzieningen van de gemeente Het Hogeland toereikend zijn. Daarbij hebben we specifiek beoordeeld of de gevormde voorzieningen voldoen aan de eisen en voorwaarden van het BBV. In artikel 44 van het BBV is opgenomen dat voorzieningen (alleen) gevormd moeten worden voor:

1. Verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten.
2. Op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten.
3. Kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.
4. Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden.

Overigens geldt dat altijd voldoende onderbouwing aanwezig dient te zijn alvorens een voorziening gevormd mag worden. Enkele voorzieningen lichten wij toe, vanwege gewijzigde uitgangspunten of vanwege de bijzondere situatie:

Voorziening pensioenverplichtingen

De voorziening pensioenverplichtingen is bepaald op basis van recente actuariële berekeningen. Als gevolg van een significante daling van de rekenrente (van 1,577% voor de jaarrekening 2018 naar 0,29% voor de jaarrekening 2019) is er sprake van een significante stijging van de benodigde voorziening. De voorziening is in 2019 aangevuld tot € 7,9 miljoen. Hiermee voldoet de voorziening wethouders aan de BBV-voorschriften.

Voorzieningen riolering en afvalstoffenheffing

De gemeente Het Hogeland classificeert de voorzieningen riolering en afvalstoffenheffing als een voorziening artikel 44 lid 2 van het BBV (van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden). De mutatie op deze voorzieningen betreft het resultaat op het product riolering en het product afvalstoffenheffing. Het resultaat op deze producten bestaat enerzijds uit de ontvangen riool- en afvalstoffenheffingen en anderzijds uit de kapitaallasten van de geïnvesteerde bedragen in riolering en de kosten voor klein en groot onderhoud aan de rioleringen. Deze verwerkingswijze is conform het BBV.

In 2019 is de kostendeckendheid van de riolering net boven de 100% uitgekomen, waardoor het overschot op het product riolering is toegevoegd aan de voorziening. Wij adviseren u om jaarlijks te monitoren op basis van het GRP of de omvang van de voorziening riolering toereikend is c.q. blijft om de resultaten uit het product Riolering te kunnen dekken.

5 ANALYSE VERMOGEN EN RESULTAAT

5.1 Eigen vermogen

Het BBV kent een duidelijk onderscheid tussen resultaatbepaling (het gerealiseerde saldo van baten en lasten) en resultaatbestemming. Alle baten en lasten dienen via het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening te lopen. De gemeente mag geen baten of lasten rechtstreeks in het eigen vermogen muteren.

Om het resultaat van de jaarrekening goed te kunnen begrijpen, is het van belang dat u inzicht heeft in wat het effect op de reserves van uw gemeente is geweest (x € 1.000).

Resultaat 2019	(x € 1.000)
De totale baten van uw gemeente over 2019 bedragen:	170.287
De totale lasten van uw gemeente over 2019 bedragen:	184.805
Het resultaat bedraagt (saldo baten en lasten programma's voor reservemutaties):	-/- 14.518
Gedurende het jaar heeft u reeds voor diverse zaken besloten gelden te reserveren. Deze gelden zijn in de reserves gestort:	11.888
Tevens hebt u besloten tot het dekken van diverse uitgaven uit de reserves. Over 2019 betreft dit:	26.995
Per saldo gedurende het jaar gelden onttrokken (meer onttrokken aan de reserves dan gestort):	15.106
Gerealiseerd resultaat na reservemutaties	588

5.2 Financiële positie

Het eigen vermogen (algemene reserve en bestemmingsreserves) van de gemeente inclusief het onverdeelde resultaat 2019 bedraagt per ultimo 2019 € 37 miljoen. De reserves van uw gemeente zijn in 2019 met een bedrag van € 14,5 miljoen afgenomen. Dit sluit aan met het saldo van baten en lasten zoals dat is verantwoord in de programmarekening. De totale vermogenspositie wordt onder andere tot uitdrukking gebracht door middel van het solvabiliteitspercentage. Dit percentage wordt bepaald door het eigen vermogen te delen door het balanstotaal. Ultimo 2019 bedraagt dit solvabiliteitspercentage 18% waarmee de norm van 20% van de VNG en de Provincie Groningen niet wordt gehaald. Op basis van de lage solvabiliteit kan worden geconcludeerd dat de gemeente niet voldoende weerbaar is om financiële tegenvaller met eigen middelen op te kunnen vangen.

De netto schuldquote bedraagt 68%. De ratio geeft aan in hoeverre de schulden meer bedragen dan de jaarlijkse inkomsten. Wij stellen vast dat ruim wordt voldaan aan de gehanteerde norm van <90% van de VNG en de provincie Groningen en daarmee als een laag risico wordt onderkend.

5.3 Weerstand-vermogen

Ten einde een oordeel te geven over de financiële positie van de gemeente dienen naast het eigen vermogen ook de risico's zoals opgenomen in de risicoparagraaf te worden betrokken. In de jaarrekening zijn de risico's weergegeven in de paragraaf weerstandvermogen. Evenals voorgaande jaren worden de risico's periodiek geactualiseerd zodat een actueel inzicht bestaat in de risico's.

In de jaarrekening 2019 is de actuele stand van zaken ten aanzien van de risico's opgenomen en laat zich als volgt samenvatten:

Risico's	€ 6.600.000
Weerstandscapaciteit	€ 8.552.000

Wij zijn van mening dat de integrale risicobenadering en de financiële vertaling van de verwachte risico's in 2019 op een adequate wijze heeft plaatsgevonden. Op basis van een weerstandratio van 1,3 kan de weerstandcapaciteit van de gemeente Het Hogeland kan als 'voldoende' worden aangemerkt.

Opgemerkt wordt dat er in de jaarrekening voorstellen worden gedaan om middelen te bestemmen voor de komende jaren, welke een impact hebben op de weerstandscapaciteit. Bij volledige bestemming volgens de gedane voorstellen, zal de weerstandscapaciteit met € 2,1 miljoen afnemen waardoor de ratio weerstandsvermogen daalt tot 0,98. Wij adviseren u daarom om de ontwikkeling van de weerstandscapaciteit te blijven monitoren. Hiervoor heeft het College de nota risicomanagement gemeente Het Hogeland opgesteld welke door de raad op 13 mei 2020 is vastgesteld.

5.4 Conclusie financiële positie

Het BBV schrijft voor dat de onderstaande financiële kengetallen richtinggevend zijn om de financiële positie van een gemeente te bepalen. Deze kengetallen geven op een eenvoudige wijze inzicht in de financiële positie van uw gemeente. Hieronder is een samenvatting opgenomen van deze kengetallen.

	Financiële Kengetallen					
	Begroting Jaarrekening		Begroting			
	2019	2019	2020	2021	2022	2023
Netto Schuldquote	58%	68%	68%	60%	48%	36%
Netto Schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen	51%	59%	63%	55%	44%	32%
Solvabiliteitsratio	24%	18%	2%	2%	2%	2%
Kengetal grondexploitatie	4%	1%	2%	2%	2%	2%
Kengetal structurele exploitatieruimte	-3%	-6%	0%	1%	1%	1%
Kengetal belastingcapaciteit	116%	116%	111%	114%	114%	114%

De provincie Groningen heeft onderstaande normering opgesteld waarmee de kengetallen op waarden kunnen worden ingeschat.

	Minst risicovol	Neutraal	Meest risicovol
Netto Schuldquote	<90%	90-130%	>130%
Netto Schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen	<90%	90-130%	>130%
Solvabiliteitsratio	>50%	20-50%	<20%
Kengetal grondexploitatie	<20%	20-35%	>35%
Kengetal structurele exploitatieruimte	>0%	0%	<0%
Kengetal belastingcapaciteit	<95%	95-105%	>105%

Met name de ontwikkeling van de solvabiliteit vormt een groot aandachtspunt voor de komende jaren. Dit wordt volgens de normering van de Provincie Groningen als meest risicovol onderkend. Dit wordt met name veroorzaakt door de beperkte omvang van de algemene reserve voor een gemeente van uw omvang. Wij onderschrijven dan ook de conclusie in het voorwoord van de jaarstukken 2019: *'een stevig financieel fundament ontbreekt, dat vraagt om behoedzaamheid en realiteitszin'*.

6 INTERNE BEHEERSING

6.1 Samenvatting bevindingen managementletter 2019

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij in het najaar 2019 een interim-controle uitgevoerd. Deze interim-controle is primair gericht op de bedrijfsvoering binnen de gemeente met name de opzet, het bestaan en de werking van maatregelen van administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB), voor zover van belang voor onze controle op de betrouwbaarheid van de in de jaarrekening opgenomen gegevens. Onze bevindingen, voortvloeiend uit de interim-controle, zijn vastgelegd in een managementletter ten behoeve van het College. De samenvatting en conclusie uit de managementletter 2019 is als volgt:

Conclusie

Ons beeld is dat de administratieve organisatie en interne beheersing (de controles in de lijn, gecombineerd met de verbijzonderde interne controles) van de gemeente Het Hogeland voldoet aan de daaraan te stellen eisen.

De medewerkers die wij gesproken hebben, zijn betrokken bij de gemeente en hebben voldoende kennis van het taakveld waarin zij werkzaam zijn. Ten aanzien van de processen waarbij in het proces zelf nog onvoldoende interne controlewerkzaamheden zijn ingebouwd, zijn toereikende verbijzonderde interne controlewerkzaamheden ingeregeld. Bij de uitvoering van onze controlewerkzaamheden kunnen wij hierdoor goed gebruik maken van deze uitgevoerde aanvullende werkzaamheden.

Daarnaast concluderen wij dat 2019 in belangrijke mate in het teken heeft gestaan van het inrichten van de nieuwe organisatie die is ontstaan na de herindeling per 1 januari 2019. De nieuwe inrichting van systemen in administraties heeft het nodige van de organisatie gevraagd. Voor 2020 is het van belang om een verdere doorontwikkeling te realiseren om als gemeente verder in control te raken.

De gerapporteerde onderwerpen in de managementletter met betrekking tot de jaarrekening 2019 zijn voortvarend opgepakt. De onderwerpen met betrekking tot procesverbeteringen hebben wij een prioriteitsstelling meegegeven. Wij adviseren de gemeente deze onderwerpen gedurende de uitvoering te monitoren en de voortgang te bewaken. Tijdens de interimcontrole 2020 zullen wij de opvolging van onze adviezen beoordelen en hierover rapporteren in onze managementletter. Voor onze specifieke bevindingen en overige aanbevelingen verwijzen wij u naar de genoemde managementletter d.d. 15 januari 2020.

7 VENNOOTSCHAPS)BELASTING

7.1 Vennootschaps- belasting	<p>Met ingang van 2016 vallen gemeenten (voor bepaalde activiteiten onder bepaalde voorwaarden) onder de werking van de Wet op de vennootschapsbelasting (Vpb). Deze wijziging is ingevoerd om publiekrechtelijke lichamen op dezelfde wijze te behandelen als private organisaties. Uw gemeente heeft de activiteiten geïnventariseerd die (mogelijk) belastingplichtig worden als gevolg van de invoering van de vennootschapsbelasting.</p> <p>Vervolgens heeft de gemeente deze activiteiten nader geanalyseerd, waarbij de gemeente gemotiveerd heeft aangegeven of, en in welke mate, de vennootschapsbelasting van toepassing is. De gemeente is samen met een externe adviseurs tot de conclusie gekomen dat zij een onderneming in fiscale zin drijft met de exploitatie van grond (grondbedrijf) en verkoop van reststoffen.</p> <p>Over de jaren 2018 zijn voor de voormalige gemeenten inmiddels (nihil) aangiften ingediend. Voor de aangifte 2019 van Het Hogeland is uitstel verleend tot 1-12-2020.</p> <p>Naar aanleiding van de afstemming met de Belastingdienst in het kader van de vaststellingsovereenkomst is de verkoop van reststromen van afvalactiviteiten ook aangemerkt als een VPB-plichtige activiteit. Deze opbrengsten zijn daarom ook verantwoord in de aangiften Vpb. De gemeente heeft aansluiting gehouden met de afspraken die de Belastingdienst landelijk heeft gemaakt met de Nederlandse Vereniging voor Afval- en Reinigingsmanagement (NVRD). Wij willen u erop attenderen om alert te blijven op VPB-plichtige activiteiten en dit tussentijds te blijven monitoren. Het verrichten van nieuwe activiteiten kan leiden tot een aanpassing in de VPB-plicht en vraagt derhalve om een evaluatie.</p>
7.2 BTW en BCF	<p>In de jaarrekening is in totaal voor bijna € 3,2 miljoen aan vorderingen opgenomen inzake de BTW en BCF over de jaren 2014 tot en met 2018 van de voormalige gemeenten. In 2020 is hiervan, in samenwerking met een externe belastingadviseur, inmiddels al voor € 2 miljoen aan suppletieaangiften ingediend bij de belastingdienst. Wij adviseren u om de resterende suppletieaangiften op korte termijn in te dienen om de eventuele verjaringsperiode te voorkomen.</p>

8 OVERIGE BEVINDINGEN CONTROLE JAARREKENING

8.1 Openingsbalans	De jaarrekening 2019 betreft de eerste jaarrekening van de per 1 januari 2019 heringedeelde gemeente Het Hogeland. De jaarrekening 2019 bevat daarom ook de openingsbalans van de nieuwe gemeente. De openingsbalans is gebaseerd op de jaarrekening 2018 van de voormalige gemeenten (Bedum, Winsum, De Marne en Eemsmond) en Gemeenschappelijke Regeling Abilby, rekening houdend met diverse eliminaties voor onderlinge vorderingen en schulden. Daarnaast is in de openingsbalans ook de grenscorrectie tussen de voormalige gemeenten Winsum en de gemeente Westerkwartier inzake het gebied Middag verwerkt. Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening.
8.2 Naleving BBV	Wij constateren dat de jaarrekening in voldoende mate voldoet aan de eisen van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Wel merken wij op dat de jaarstukken op onderdelen kunnen worden aangescherpt en verduidelijkt. Wij hebben het college geadviseerd op om de in de jaarstukken 2020 een verbeterslag te realiseren.
8.3 Bevestiging van het College	Wij vragen van het College een ondertekende schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening 2019, voorafgaand aan het verstrekken van onze controleverklaring.
8.4 Beperking in reikwijdte van de controle	Er zijn geen meningsverschillen met het management noch het College geweest en er waren geen beperkingen bij de uitvoering van onze controle. Naar onze mening is ons bij de uitvoering van onze controleopdracht door de medewerkers en het College van uw gemeente de volledige medewerking verleend en hebben wij volledige toegang tot de benodigde informatie gehad.

<p>8.5 Wet Normering Topinkomens (WNT)</p>	<p>De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) is in werking getreden met ingang van 1 januari 2013. De WNT regelt niet alleen de openbaarmaking van topinkomens in de publieke en semipublieke sector, maar stelt ook maxima aan de hoogte van de bezoldiging van topfunctionarissen en tevens aan de ontslagvergoedingen. Met ingang van 1 januari 2013 is bij wet vastgelegd dat rechtspersonen of organisaties die volledig of in aanzienlijke mate uit publieke middelen zijn gefinancierd, beloningen van topfunctionarissen openbaar dienen te maken, ook als deze de in de wet gestelde maximale bezoldiging van € 194.000 niet te boven gaan.</p> <p>Uit de werkzaamheden blijkt dat in 2019 voor de topfunctionarissen geen sprake is van een overschrijding van de grensbedragen en dat de WNT juist is verantwoord in de jaarstukken. Er zijn geen vergelijkende cijfers opgenomen in het WNT-model omdat de gemeente Het Hogeland pas vanaf 2019 is ontstaan.</p> <p><i>Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd</i></p> <p>In overeenstemming met het controleprotocol WNT 2019 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is. In onze controleverklaring hebben wij bovenstaande expliciet opgenomen.</p>
<p>8.6 Single Information Single Audit (SiSa- Bijlage)</p>	<p>De procedure die uw gemeente moet naleven bij de aanlevering van de bestanden aan het CBS is niet wezenlijk gewijzigd. Uw gemeente dient in een vast, voorgeschreven stramien een zevental documenten aan het CBS te leveren. De SiSa-bijlage die opgenomen is in de jaarrekening, is opgesteld door de gemeente Het Hogeland. Wij hebben de SiSa-bijlage gecontroleerd op basis van de nota verwachtingen accountantscontrole SiSa 2019. Hierbij stellen wij de juistheid van de gegevens in de SiSa-bijlage vast. Wij willen benadrukken dat u als gemeente zelf verantwoordelijk bent voor de volledigheid van de te verantwoorden indicatoren zoals opgenomen in de SiSa-bijlage. Indien een '0' is ingevuld, zijn wij bij uw organisatie nagegaan of deze terecht is ingevuld. Medewerkers van uw gemeente hebben dit aan ons bevestigd.</p> <p>Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit rapport over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die in 2019 in het kader van SiSa zijn verantwoord. Wij doen dit met een tabel, die wij ook opnemen als er geen fouten of onzekerheden geconstateerd zijn. Per regeling is hierin aangegeven of, en zo ja welke, financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd.</p>

Fouten en onzekerheden 2019				
Nr.	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in Euro's	Toelichting fout/onzekerheid
OCW D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)	n.v.t.	0	Geen bevindingen met invloed op financiële vaststelling.
I en W E3	Subsidieregeling verkeerslawaaï	n.v.t.	0	Geen bevindingen met invloed op financiële vaststelling.
EZK F6	Nationaal Programma Groningen	n.v.t.	0	Geen bevindingen met invloed op financiële vaststelling.
SZW G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 ParticipatieWet gemeentedeel 2019	n.v.t.	0	Geen bevindingen met invloed op financiële vaststelling.
SZW G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) gemeentedeel 2019	n.v.t.	0	Geen bevindingen met invloed op financiële vaststelling.
VWS H4	Specifieke uitkering Sport	n.v.t.	0	Geen bevindingen met invloed op financiële vaststelling.
BZK C7C	Investering stedelijke vernieuwing (ISV) II	n.v.t.	0	Geen bevindingen met invloed op financiële vaststelling.
I en W E6B	Bodemsanering 2005-2009 (SiSa tussen medeoverheden)	n.v.t.	0	Geen bevindingen met invloed op financiële vaststelling.
I en W E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer (SiSa tussen medeoverheden)	n.v.t.	0	Geen bevindingen met invloed op financiële vaststelling.
GRO21C	Regiospecifiek pakket (SiSa tussen medeoverheden)	n.v.t.	0	Geen bevindingen met invloed op financiële vaststelling.
GRO2C	Verkeer en vervoer Groningen (SiSa tussen medeoverheden)	n.v.t.	0	Geen bevindingen met invloed op financiële vaststelling.
GRO8C	Leefbaarheid Groningen (SiSa tussen medeoverheden)	n.v.t.	0	Geen bevindingen met invloed op financiële vaststelling.
GRO7C	Nationaal Programma Groningen (SiSa tussen medeoverheden)	n.v.t.	0	Geen bevindingen met invloed op financiële vaststelling.

Uit de tabel blijkt dat wij bij onze controle geen fouten of onzekerheden hebben geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden.

Strekking controleverklaring rechtmatigheid	Goedkeurend
Strekking controleverklaring getrouwheid	Goedkeurend

<p>8.7 Fraude als onderdeel van de accountantscontrole</p>	<p>In Nederland is de accountant wettelijk verplicht om alle ontdekte fraudegevallen te rapporteren aan het management van de organisatie. Hoewel wij een kritische houding hebben ten opzichte van risico's van fraude in de jaarrekening, willen wij opmerken dat onze controle niet specifiek is gericht op het ontdekken hiervan. De accountant is wel verantwoordelijk voor het betrekken van frauderisico's in de planning en uitvoering van zijn controleopdracht.</p> <p>Wij hebben een fraudediscussie gevoerd binnen het controleteam en met de ambtelijke organisatie van de gemeente Het Hogeland. Tijdens dit overleg is gesproken of het management aanwijzingen en of vermoedens heeft gehad voor de mogelijke aanwezigheid materiële onjuistheden als gevolg van fraude in de jaarstukken.</p> <p>Van het management hebben wij de bevestiging ontvangen dat er geen onregelmatigheden zijn geconstateerd waarbij het management of de werknemers zijn betrokken die een belangrijke rol spelen bij de maatregelen van interne beheersing, of anderen in het geval dat de fraude van materieel belang kan zijn voor de jaarrekening.</p> <p>Tevens hebben wij zelfstandig werkzaamheden uitgevoerd die erop gericht waren om het risico van het 'omzeilen' van de interne beheersingsmaatregelen door het management te detecteren. Wij hebben specifieke controles uitgevoerd op memoriaalboekingen en schattingen en hebben significante en ongebruikelijke transacties met behulp van gegevensanalyses onderzocht.</p> <p><u>Conclusie:</u> Wij hebben tijdens de uitvoering van onze controle van de jaarrekening 2019 geen aanwijzingen verkregen dat er sprake is geweest van fraude.</p>
<p>8.8 Begrotingsrechtmatigheid</p>	<p>De toe te passen normen voor het begrotingscriterium zijn gebaseerd op de artikelen 189, 190 en 191 van de Gemeentewet. Deze normen dient de gemeenteraad zelf nader in te vullen en te concretiseren. Dit gebeurt door middel van de begroting en via de verordening op het financieel beheer ex artikel 212 van de Gemeentewet.</p>

8.8 Begrotingsrecht- matigheid (vervolg)

Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet waarborgen dat de baten en lasten binnen de begroting blijven en dat het College belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig meldt aan de gemeenteraad, zodat de gemeenteraad hierover tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige melding aan de gemeenteraad van budgetoverschrijdingen heeft het risico in zich dat het College inbreuk maakt op het budgetrecht van de gemeenteraad.

Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota Rechtmatigheid van de Commissie BBV. Een overschrijding van de begroting is altijd onrechtmatig, maar hoeft door de accountant niet in alle gevallen te worden meegewogen in zijn oordeel. Essentieel is dat de raad nadere regels kan stellen wanneer:

1. kostenoverschrijdingen die zijn gecompenseerd door direct gerelateerde baten,
2. kostenoverschrijdingen passend binnen het beleid en
3. kostenoverschrijdingen bij opneemdereregelingen

moeten meewegen bij het oordeel van de accountant. In die gevallen dat de gemeenteraad geen nader beleid stelt, geldt het uitgangspunt dat de accountant deze kostenoverschrijdingen niet betreft bij de beslissing of hij al dan niet een goedkeurend rechtmatigheidsoordeel kan afgeven.

Daarnaast moet de accountant deze kostenoverschrijdingen – waarvan het College in de jaarrekening moet aangeven dat de raad deze nog dient te autoriseren – in het verslag van bevindingen aan de orde stellen. Extra lasten die zijn gemaakt omdat extra opbrengsten daarvoor de ruimte bieden, terwijl deze extra lasten niet direct zijn gerelateerd aan de extra opbrengsten en waarbij de raad nog geen besluit heeft genomen over de aanwending van deze extra opbrengsten, zijn onrechtmatig.

In het kader van de begrotingsrechtmatigheid kijkt de accountant naar de lastenoverschrijdingen per programma (indien van toepassing in relatie met de batenoverschrijding). Op de onderstaande programma's is een begrotingsoverschrijding op de lasten geconstateerd:

Lastenoverschrijding	Begrotingsafwijking lasten	Onrechtmatig, telt niet mee in het oordeel	Onrechtmatig telt wel mee in het oordeel
Programma 1: Veiligheid	€ 31.000	V	
Programma 2: Bereikbaarheid	€ 7.870.000	V	
Programma 3: Economie en werkgelegenheid	€ 526.000	V	
Programma 5: Sociaal domein en Volksgezondheid	€ 5.714.000	V	
Programma 6: Ruimtelijke Ordening, Wonen en Duurzaamheid	€ 3.436.000	V	
Programma 7: Burger en bestuur	€ 1.899.000	V	

	<p>De overschrijdingen zijn goed herkenbaar op pagina 213 in de jaarrekening opgenomen en toereikend toegelicht in de verschillende programma's.</p> <p>Conclusie:</p> <p>De begrotingsoverschrijdingen zijn getoetst aan de Kadernota Rechtmatigheid van de Commissie BBV. Wij onderschrijven de conclusies van het college zoals deze tot uitdrukking komen in de toelichting vanaf pagina 213 in de jaarstukken. De begrotingsoverschrijdingen passen, behoudens een overschrijding op programma 5 van € 2.639.000, binnen bestaand beleid en/of worden gecompenseerd door direct gerelateerde baten. Het college is een indenniteitsprocedure gestart om de overschrijding op programma 5 voorafgaand aan de vaststelling van de jaarrekening 2019 alsnog goed te (laten) keuren door de gemeenteraad. Indien de totstandkoming en toekomstige herstelmaatregelen ten aanzien van deze begrotingsoverschrijding expliciet wordt goedgekeurd door de gemeenteraad voorafgaand aan de vaststelling van de jaarrekening, dan telt deze overschrijding niet mee voor ons rechtmatigheidsoordeel en resteert geen onrechtmatigheid op dit onderdeel. In dit accountantsverslag en onze foutenevaluatie in bijlage A zijn wij er vanuit gegaan dat de gemeenteraad daadwerkelijk overgaat tot het vooraf goedkeuren van de begrotingsoverschrijding op programma 5.</p>				
8.9 Betrouwbaarheid en continuïteit van de automatiseringsomgeving	<p>Onze jaarrekeningcontrole is gericht op het geven van een oordeel omtrent de jaarrekening zelf en is niet primair gericht op het doen van uitspraken omtrent de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of van onderdelen daarvan. Onze bevindingen daaromtrent raken dan ook slechts die onderdelen, die wij onderzocht hebben in het kader van de jaarrekening, wat wil zeggen dat wij ter zake geen volledigheid pretenderen.</p> <p>Op grond van artikel 393 lid 4, Titel 9 Boek 2 BW rapporteren wij onze bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking in dit verslag. Hierbij dient opgemerkt te worden dat de controle van de jaarrekening niet specifiek is gericht op de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking. Wij zijn van mening dat voldoende maatregelen zijn getroffen om de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking en informatievoorziening te waarborgen.</p>				
8.10 Naleving Europese Aanbestedingsrichtlijnen	<p>In de jaarrekeningcontrole hebben we conform het normenkader ook werkzaamheden uitgevoerd voor Europese Aanbestedingsplicht. Tijdens de controle blijkt dat diverse opdrachten niet overeenkomstig de Europese richtlijnen zijn aanbesteed. Voor het boekjaar 2019 is op basis van een interne analyse een bedrag van € 1.396.000 niet Europees aanbesteed.</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Boekjaar</th><th>Bedrag niet Europees aanbesteed</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2019</td><td>€ 1.391.000</td></tr> </tbody> </table> <p>Dit bedrag aan onrechtmatigheden is meegenomen in ons accountantsoordeel voor de rechtmatigheid ten behoeve van het boekjaar 2019.</p>	Boekjaar	Bedrag niet Europees aanbesteed	2019	€ 1.391.000
Boekjaar	Bedrag niet Europees aanbesteed				
2019	€ 1.391.000				

8.11

Gebeurtenissen na balansdatum

De wereldwijde uitbraak van het COVID-19 virus heeft op basis van de inschatting van het College van de gemeente geen significante invloed op de cijfers over het boekjaar 2019. Wij kunnen ons vinden in de uitkomsten van de analyse door het College en de impact van het COVID-19 virus is toereikend toegelicht in zowel de risicoparagraaf van het jaarverslag als gebeurtenissen na balansdatum. Wij vragen uw aandacht om de impact van passende maatregelen, die genomen zijn om de continuïteit van kritische bedrijfsprocessen te waarborgen, de komende periode te blijven monitoren en waar nodig bij te sturen.

Bijlagen

Bijlage A – Niet-gecorrigeerde controleverschillen

Aard van de fouten	Rechtmatigheid	Getrouwheid
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen voorgaande periode	n.v.t.	n.v.t.
Niet naleven van de Europese aanbestedingsrichtlijnen	€ 1.391.000	n.v.t.
Totaal fouten	€ 1.391.000	€ 0
Aard van de onzekerheden	Rechtmatigheid	Getrouwheid
Onzekerheden prestatielevering WMO wegens ontbreken van een controleverklaring bij de productieverantwoording	€ 398.000	€ 398.000
Onzekerheden prestatielevering Jeugdwet (conform verantwoording RIGG)	€ 471.500	€ 471.500
Onzekerheden in de bedrijfsvoering van de SVB inzake de PGB (Jeugd en WMO) voor de gemeente Het Hogeland	€ nihil	€ nihil
Totaal onzekerheden	€ 869.500	€ 869.500

Wij hebben van het College een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening gevraagd, waarin het College bevestigt dat geen sprake is van niet- gecorrigeerde fouten die, zowel individueel als in totaal, in het kader van de jaarrekening materieel (kunnen) zijn.

De totale omvang van de fouten is lager dan de tolerantie van 1% van de totale lasten (€ 1.960.000) en heeft derhalve geen gevolgen voor de strekking van onze controleverklaring. De totale omvang van de onzekerheden is lager dan de tolerantie van 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves (€ 5.880.000) en heeft derhalve geen gevolgen voor de strekking van onze controleverklaring.

Bijlage B – Onafhankelijkheidsbevestiging en overige dienstverlening

Bevestiging onafhankelijkheid

In overeenstemming met de Nederlandse Corporate Governance Code dient de externe accountant mogelijke conflicten met betrekking tot zijn onafhankelijkheid, zowel in wezen als in schijn, onder de aandacht te brengen van het College en de gemeenteraad.

Wij bevestigen dat onze onafhankelijke positie ten opzichte van de gemeente Het Hogeland in overeenstemming met de Nederlandse wettelijke en beroepsvoorschriften is gewaarborgd. Wij zijn van mening dat onze objectiviteit gedurende het afgelopen jaar niet is aangetast.

Stelsel van waarborgen om onafhankelijke positie te waarborgen

Astrium beschikt over een stelsel van maatregelen om onze onafhankelijke positie bij controlecliënten te waarborgen. Het stelsel van maatregelen is een integraal onderdeel van de bestuurlijke organisatie en van het voor de gehele organisatie van toepassing zijnde stelsel van kwaliteitsbeheersings- maatregelen. Bijgaande niet-limitatieve opsomming geeft u een indruk van de maatregelen die bijdragen aan het waarborgen van onze onafhankelijke positie:

- Schriftelijke onafhankelijkheidsbepalingen waarin alle bestaande onafhankelijkheidsvereisten en de risico's ten aanzien van de bedreiging van de onafhankelijkheid en de daaraan gerelateerde waarborgen zijn verwerkt.
- Procedures voor tijdige bekendmaking van de voorschriften en de daarin aangebrachte wijzigingen aan alle gevolmachtigden en werknemers bij Astrium.

- Procedures voor een schriftelijke rapportage per controlecliënt waarin is vastgelegd of sprake is van omstandigheden die de onafhankelijkheid van de accountant die de controleopdracht uitvoert bedreigen, op welke wijze met potentiële bedreigingen is omgegaan en indien er bedreigingen zijn gesignaleerd, welke maatregelen dan zijn genomen om deze bedreiging voor de onafhankelijkheid weg te nemen. De vastlegging van deze beoordeling inclusief een gemotiveerde conclusie (de zogenoemde onafhankelijkheidsevaluatie) wordt in het dossier opgenomen.
- Procedures die vereisen dat een daartoe geëigende afdeling binnen Astrium wordt geconsulteerd, als sprake is van een mogelijke aantasting van de onafhankelijkheid in relatie tot een specifieke cliënt. Indien de bestuursstructuur van de controlecliënt voorziet in een audit commissie of algemeen bestuur, overwegen wij ook een van deze beide instanties te raadplegen.

De opzet en werking van ons stelsel van maatregelen worden periodiek door de externe toezichthouder getoetst.

Interne roulatie

Een te grote mate van vertrouwdheid of vertrouwen kan een bedreiging vormen voor de onafhankelijkheid van de accountant wanneer bepaalde leden van het controleteam geregeld en voor lange tijd aan de wettelijke controle van een controlecliënt meewerken.

Bijlage C – Overzicht met de belangrijkste afkortingen

EMITA	Executive master of IT-auditing
RA	Register Accountant
RE	Register EDP-auditor
WMO	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
VIC	Verbijzonderde Interne Controle
PGB	Persoonsgebonden budget
SVB	Sociale Verzekeringsbank
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording
GRP	Gemeentelijk rioleringsplan
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
AO/IB	Administratieve organisatie en interne beheersing
VPB	Vennootschapsbelasting
WNT	Wet Normering Topinkomens
SiSa	Single information Single Audit
BW	Burgerlijk Wetboek